

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zrušení a vypořádaní podílového spoluvlastnictví a náklady řízení

Zrušení spoluvlastnictví a jeho vypořádaní v řízení před soudem má povahu tzv. iudicii duplicis, které je charakteristické tím, že nelze vycházet ze zásady tzv. procesního úspěchu ve věci, nýbrž z toho, že žádný z účastníků nevychází z řízení s menší hodnotou, než se kterou do něj vstupoval. Proto je třeba postupovat zásadně podle § 142 odst. 2 občanského soudního řádu, podle kterého si každý účastník řízení ponese své náklady sám. To je hlavní vzkaz – právní věta nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 404/22, ze dne 5. dubna 2022.

Okresní soud v Kladně rozhodl věci žaloby stěžovatelky o zrušení a vypořádaní podílového spoluvlastnictví k nemovitým věcem tak, že zrušil podílové spoluvlastnictví k předmětnému souboru nemovitostí, všechny nemovitosti přikázal do výlučného vlastnictví vedlejšího účastníka jako žalovaného a uložil mu povinnost zaplatit stěžovatelce na vypořádaní podílu částku ve výši téměř pěti milionů korun. Současně rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatelka napadla rozsudek okresního soudu odvoláním podaným ke Krajskému soudu v Praze, v němž požadovala, aby byl jeden soubor nemovitostí (dům) přikázán vedlejšímu účastníkovi a jeden (statek) jí. Krajský soud doplnil dokazování a znovu posoudil způsob vypořádaní. Dospěl k závěru, že soubor nemovitostí „dům“ a soubor nemovitostí „statek“ tvoří funkční celky, z nichž každý je rozdílně účelově využitelný. Vedlejší účastník projevil zájem o dům i o statek, stěžovatelka toliko o statek, k jehož využití uvedla nejasné představy. Vedlejší účastník pak, na rozdíl od stěžovatelky, disponuje dostatečnými finančními prostředky pro budoucí údržbu a obnovu předmětných nemovitostí. Ohledně zrušení a vypořádaní podílového spoluvlastnictví proto krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil. Změnil jej však ve výroku o náhradě nákladů řízení a uložil stěžovatelce povinnost zaplatit vedlejšímu účastníkovi náhradu ve výši téměř 350 000 Kč. K tomu uvedl, že plná náhrada byla přiznána zcela úspěšnému vedlejšímu účastníkovi podle § 142 odst. 1 občanského soudního řádu, přičemž krajský soud vycházel z toho, jaká otázka byla v řízení sporná. Takovou otázkou byl způsob vypořádaní spoluvlastnictví, otázka zrušení spoluvlastnictví spornou nebyla, neboť oba spoluvlastníci chtěli spoluvlastnictví od počátku zrušit. Vedlejší účastník tak byl plně úspěšný, neboť od počátku řízení navrhoval, aby dům i statek byly přikázány do jeho výlučného vlastnictví. Stěžovatelka byla naopak neúspěšná.

Proti „nákladovým výrokům“ rozsudku krajského soudu podala stěžovatelka ústavní stížnost a domáhala se jejich zrušení. Ústavní soud této stížnosti vyhověl.

Ústavní soud nejprve připomenul svou někdy ne zcela jednotnou judikaturu, která však většinově odpovídá nynějšímu nálezu. Z hlediska náhrady nákladů řízení u sporu o zrušení a vypořádaní spoluvlastnictví je plný úspěch ve věci dán pouze tehdy, zamítne-li soud návrh na zrušení spoluvlastnictví z důvodů uvedených v § 1140 odst. 2 větě druhé občanského zákoníku. V takovém případě lze hovořit o plném úspěchu či neúspěchu ve věci, čemuž by odpovídalo použití § 142 odst. 1 občanského soudního řádu. Procesní úspěch účastníka však nelze odvozovat od výsledného způsobu vypořádaní spoluvlastnictví. Teprve ve fázi rozhodování o vypořádaní zrušeného podílového spoluvlastnictví se totiž naplno projeví povaha řízení iudicii duplicis, jehož specifika neodpovídají charakteristickým znakům civilního sporu v režimu občanského soudního řádu, a v důsledku toho je stanovování úspěchu jednotlivých účastníků ve věci pro účely rozhodnutí o nákladech řízení velmi

obtížné. Vzhledem k tomu, že soud není vázán návrhem žalobce, jde-li o konkrétní způsob vypořádání spoluvlastnictví, nýbrž je vázán posloupností uvedenou v § 1143 a násl. občanského zákoníku, není logické odvíjet procesní úspěch ve věci od toho, co bylo mezi účastníky sporné, a k čemu tedy bylo vedeno dokazování (obvykle právě konkrétní možnosti způsobu vypořádání). Nadto žádná z procesních stran výsledkem řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví po finanční stránce neztrácí, obě odcházejí od soudu se stejnou majetkovou hodnotou (k okamžiku rozhodnutí ve věci), se kterou do něj vstoupily. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení není možné vycházet ze zásady procesního úspěchu ve věci, nemohou-li účastníci řízení zcela svými procesními návrhy ovlivnit jeho výsledek. Žádnému z účastníků řízení taktéž nelze klást k tíži, že odmítá určitý způsob vypořádání spoluvlastnictví, ať už z objektivních nebo subjektivních důvodů, neboť to vyplývá z jeho ústavně zaručeného práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Výjimku z obecného použití § 142 odst. 2 občanského soudního řádu na řízení typu iudicium duplex by měly tvořit případy, kdy jde o obstrukční chování spoluvlastníka, účastník řízení se nezajímá o konstruktivní vyřešení věci nebo jde o šikanózní výkon práva. V tomto případě však soud musí přesvědčivě vyložit, proč se v konkrétním případě rozhodl uložit účastníku řízení zaplatit druhému účastníkovi náhradu nákladů řízení podle § 142 odst. 3 občanského soudního řádu.

JUDr. Tomáš Lichovník

Úplné znění nálezu je k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)